

RIJEČ REDAKCIJE

Ovaj broj časopisa *Prilozi* počinjemo radom američkog historičara Roberta Donie "History and the Court: The Role of History at the ICTY", u kojem se analizira uloga historije na Međunarodnom sudu za ratne zločine u Haagu. Autor pokazuje da Tribunal treba historiju kako bi se objasnio kontekst i pozadina ratnih događanja, ali istodobno Tribunal proizvodi historijsku građu (presude, zabilježena iskustva nekoliko hiljada žrtava, nigdje drugdje zabilježena i tako dalje) koja će biti jako važna za historičare u budućnosti.

Zoran Grijak i Zrinka Blažević pišu o odjeku ilirskog pokreta u Bosni i Hercegovini sredinom 19. stoljeća. U radu je istraženo književno i publicističko djelovanje fra Martina Nedića u razdoblju ilirskog pokreta s posebnim osvrtom na teške unutarnje prilike u Bosni i Hercegovini te odjek ilirskih ideja među bosanskohercegovačkim franjevcima. Analiziraju se Nedićevi dopisi *Ilirskim narodnim novinama* u Zagrebu i dvije njegove poeme u povodu čijeg je objavljivanja korespondirao s Ljudevitom Gajem u razdoblju od 1839. do 1841. godine.

Adnan Jahić donosi niz novih i dosad nepoznatih informacija o imenovanju Džemaludina Čauševića za reisul-ulemu 1913. godine. Pokazuje odnos hodžinske kurije, koja je kandidirala Čauševića, i pokušaje jednog dijela muslimanskog saborskog kluba da se na tu dužnost imenuje drugi kandidat. U radu se pokazuje kako je Vlada vršila razne pritiske, ali i istrajnost hodžinske kurije da se Čaušević imenuje za reisul-ulemu.

Enes Omerović na osnovu neobjavljenih i objavljenih izvora analizira fenomen verbalnog delikta u Bosni i Hercegovini u periodu od stvaranja Kraljevstva Srba, Hrvata i Slovenaca do donošenja Vidovdanskog ustava. Analiza fenomena sprovedena je kroz tri, međusobno povezane, cjeline. U prvom dijelu govori se o konkretnim primjerima verbalnih delikata, odnosno oblicima verbalnih delikata, motivima i okolnostima u kojima su počinjeni, te strukturi počinilaca. Drugi dio sadrži analizu zakonskih akata korištenih za sankcioniranje slučajeva verbalnog delikta, a koji su važili u Bosni i Hercegovini u vrijeme ujedinjenja i onih akata koji su ih mijenjali i prilagođavali novouspostavljenim okolnostima. Na kraju je prikazan proces sankcioniranja počinilaca verbalnih delikata koji istovremeno pokazuje i kako je državni aparat funkcionirao u slučajevima odbrane države i državnog poretka.

Petar Jeleč na temelju onovremenog tiska, te drugih izvora i literature, analizira odnos sarajevskoga nadbiskupa Ivana Šarića prema ustaškoj vlasti tijekom Drugoga svjetskog rata. Šarić je, poput drugih hrvatskih biskupa, oduševljeno pozdravio osnutak NDH i u nizu novinskih članaka do kraja rata ostao dosljedan u pohvalama Ante Pavelića i njegove administracije. U radu se pokazuje da je komunistička historiografija ovakvo ponašanje sarajevskoga nadbiskupa iskoristila kako bi konstruirala sliku o tome da su svi hrvatski biskupi i svećenici u to vrijeme bili isti u podršci ustaškom režimu, što, prema autoru ovoga članka, ne odgovara povijesnoj istini.

Denis Bećirović piše o oduzimanju imenovine Katoličkoj crkvi u Bosni i Hercegovini od kraja Drugog svjetskog rata do početka 1960-ih godina. Do 1961. godine komunistička vlast je usvojila desetine zakona, uredbi i odluka kojima je putem konfiskacije, nacionalizacije, sekvestracije i eksproprijacije u raznim oblicima, vršeno podržavanje imovine Katoličke crkve u Bosni i Hercegovini. Smanjenje materijalne baze Katoličke crkve i njena pauperizacija bitno će reducirati i obavljanje njenih duhovnih funkcija.

Dženita Sarač-Rujanac razmatra društveno-politički kontekst u kojem je 1973. godine pri Centralnom komitetu SK Bosne i Hercegovine osnovan Marksistički studijski centar "Veljko Vlahović". U okviru ovog centra, 1982. godine organiziran je Institut za proučavanje nacionalnih odnosa. Predmet analize u ovom radu je odnos nacije i religije u *Sveskama* Instituta za proučavanje nacionalnih odnosa, a posebna pažnja je usmjerena na predstavu o odnosu religijskog i nacionalnog u identitetu Bošnjaka (Muslimana).

Nikica Barić na temelju fragmentarno raspoloživih dokumenata Vojske Republike Srpske i memoarske literature prikazuje akciju "Septembar 93". Riječ je o pobuni dijela jedinica Vojske Republike Srpske, koje su u septembru 1993. preuzele kontrolu nad Banja Lukom. Pobuna je okončana mirnim putem, bez žrtava. U radu se također pokušava objasniti koji bi mogli biti dublji politički razlozi zbog kojih je do te pobune i došlo.

Admir Mulaosmanović piše o planu Kontakt grupe i politici Alije Izetbegovića 1994. godine. Nakon definitivne propasti Owen-Stoltenbergovog mirovnog plana međunarodna zajednica je trebala novu diplomatsku aktivnost kojom bi Bosnu i Hercegovinu povelala ka miru i rješavanju krize političkim sredstvima. Nastankom Federacije Bosne i Hercegovine, potpisivanjem Washingtonskog sporazuma između Bošnjaka i bosanskohercegovačkih Hrvata, odnosno Bosne i Hercegovine i Hrvatske, promoviran je politički okvir i dvoentitetski koncept budućeg ustroja Bosne i Hercegovine koji je predložen Planom Kontakt grupe, a temeljno proveden na pregovorima u Daytonu.

Ovaj broj časopisa sadrži i jedan naučni prilog Esada Kurtovića o najmljenom dojenju i odgoju napuštene djece u Dubrovniku i dubrovačkom zaleđu u razvijenom srednjem vijeku, dok u rubrici Historijska građa, Adis Zilić na osnovu dokumentacije Arhiva Bosne i Hercegovine u Sarajevu o restituciji arhivske građe između Austrije i Jugoslavije, pokazuje kako je nakon dugotrajnih pregovora povelja bosanskog kralja Dabiše kćeri Stani iz 1395. godine dospjela u Bosnu i Hercegovinu.

U skladu sa dosadašnjom politikom Redakcije, i ovaj broj časopisa sadrži veliki broj prikaza knjiga, časopisa, konferencija, te osvrt na doprinos Tomislava Iška razvoju historiografije u Bosni i Hercegovini. Na kraju je i tužna rubrika In memoriam, u kojoj se opraštamo od Nusreta Šehića i Mirjane Gross.

Ovaj broj časopisa *Prilozi* priređuje djelimično izmijenjena Redakcija. Zahvaljujemo kolegi Esadu Kurtoviću na angažmanu u dosadašnjem radu, uvjereni da će nova Redakcija i dalje nastaviti priređivati zanimljiv časopis ■